Gemeente Bergen op Zoom

RVB24-0067

Voorlegger Raadsvoorstel

Onderwerp	:	Rekenkamerrapport Evaluatie beleid en uitvoering schuldhulpverlening en armoedebestrijding Bergen op Zoom
Nummer voorstel	:	RVB24-0067
Datum voorstel	:	08-08-2024
Portefeuillehouder(s)	:	Dhr. D.P.E. Hopmans
Contactpersoon	:	
Afdeling	:	Griffie
Contactpersoon Email	:	
Contactpersoon Telefoon	:	
Programmanummer en -naam	:	2. Samen leven, samen doen

Voorstel:

1. De onderstaande aanbevelingen uit het rekenkamerrapport: Evaluatie beleid en uitvoering schuldhulpverlening en armoedebestrijding Bergen op Zoom over te nemen:

Aanbevelingen:

1. Ontwikkel eigen gemeentelijke toetsbare en navolgbare doelstellingen met outcome/ effectgerichte en resultaatgerichte indicatoren. Doe dit voor zowel het armoedebeleid (op basis van het Actieprogramma Armoedeverzachting) als het schuldhulpverleningsbeleid. Koppel dit aan uitvoeringsplannen (zoals ook gedaan voor de schuldhulpverlening).

   a) Vertaal de doelstellingen naar de indicatoren (effect- en resultaatgericht) waarmee de voortgang van het gemeenschappelijke en het gemeentelijke beleid is te toetsen. Besteed daarbij naast output ook aandacht aan outcome.
   b) Zet deze doelstellingen en de te behalen resultaten op basis van indicatoren dan ook centraal in de verantwoording naar de gemeenteraad. Op dat moment kan er ook actief gestuurd worden op de resultaten van beleid. Laat ook de rapportages over de uitvoering hierop aansluiten.
   c) Evalueer tussentijds de voortgang van de uitvoeringsplannen.

2. Onderzoek of het mogelijk is te gaan werken met een dashboard armoede en schulden zoals ook is opgenomen in het Actieplan Armoedeverzachting of sociaal domein breed.

3. Maak met de ketenpartners afspraken over hoe zij hun werkzaamheden optimaal kunnen inrichten zodat zij zichtbaar bijdragen aan de doelstellingen van de gemeente. Dit kan pas als de gemeente Bergen op Zoom dit zelf op orde heeft. Zorg voor aansluiting van de rapportages vanuit de ketenpartners op de eigen gemeentelijke rapportages.

4. Ontwerp voor kerngegevens een systematiek, zodat periodiek kan worden geëvalueerd of de regelingen nog aansluiten op de doelgroep van de regeling en maak dit onderdeel van de beleidscyclus. Begin met een nulmeting: breng de actuele omvang van de doelgroep van het armoedebeleid en schuldhulpverlening in kaart. Het eerder genoemde dashboard kan hierbij een oplossing zijn.

6. Ga verder met het eenvoudiger maken van de aanvraagprocedure. Met de energietoeslag is hier een eerste stap mee gemaakt. Kijk ook of het mogelijk is om te gaan werken met 1 keer aanvragen per jaar: na het toekennen van de eerste aanvraag krijgen inwoners ook toegang tot de andere regelingen.

7. Evalueer de huidige wijze van communicatie en voorlichting. Betrek hierbij de organisaties uit het werkveld en ook ervaringsdeskundigen. Het Actieplan Armoedeverzachting biedt hiervoor verschillende aanknopingspunten.

8. Versterk de positie van de onafhankelijke cliëntadviseur van WijZijn. Deze persoon helpt mensen en zorgt ervoor dat ze goed begeleid worden en maakt het vinden en aanvragen van regelingen makkelijker voor de inwoner. Maak de bekendheid van de cliëntadviseur groter en betrek deze actiever bij de dienstverlening aan een inwoner.

10. Maak goede afspraken met de ISD en de andere gemeenten in de Brabantse Wal over de besluitvormingsprocedure. Onderzoek of deze sneller kan verlopen.

11. Maak afspraken met de ISD met betrekking tot het frequent houden van klanttevredenheidsonderzoeken.

12. Kijk kritisch naar de beschikbare capaciteit bij de ISD voor de uitvoering van de taken rond schuldhulpverlening en vroegsignalering. Maak de beschikbare capaciteit minder kwetsbaar. Borg de capaciteit in de uitvoering. Denk bijvoorbeeld aan het organiseren van achterwacht, medewerkers in dienst te nemen.

13. De huidige financiering voor de nieuwe wijze van vroegsignalering is tijdelijk. Evalueer de nieuwe aanpak tijdig en neem dan het besluit of dit gecontinueerd dient te worden. Zorg dan tevens voor structurele financiering. Pas daar vervolgens de doelstellingen op aan en monitor deze.

14. Onderzoek of aansluiting door de ISD bij de brancheorganisatie NVVK gewenst is gezien de voordelen benoemd in de bevindingen.

16. Evalueer bij het opstellen van het nieuwe beleidsplan de huidige werkwijze en taakverdeling. Kijk of de huidige werkwijze en financiering past bij de ambities die de gemeente heeft op het gebied van vroegsignalering en schuldhulpverlening.

17. Laat de ISD rapporteren over de inzet rond schuldhulpverlening en stel daar in gezamenlijkheid een format voor op. Werk daarbij ook uit wat de gemeente doet met deze rapportages: dus hoe worden deze ingepast in de beleidscyclus.

18. Formuleer beleid voor recidive. De verkorting van de schuldhulpverleningstermijn van 36 naar 18 maanden geeft meer kans op recidive en kan de ISD, net als elders in het land overigens, te maken krijgen met veel zwaardere cases.

19. Neem als gemeenteraad meer de regie op de sturing van het beleid. Maak duidelijke afspraken over de informatieproducten die in elke fase rond besluitvorming opgeleverd dienen te worden. Schematisch is in het onderstaande figuur een weergave van de informatieproducten ten behoeve van besluitvorming door de gemeenteraad.

2. Conform het advies van het college in de reactie (d.d. 19 juni 2024) de aanbevelingen 5, 9 en 15 niet overnemen, daar deze al andere aanbevelingen/de te ontwikkelen monitor en het niet aangesloten zijn bij een branchevereniging van de ISD voldoende geborgd is.

Type voorstel:

☐ Kaderstellend
☐ Controlerend
☑ Rest

Zijn in het voorstel één of meer van de volgende aspecten van toepassing?

	Ja	Nee
Zijn doelen en/of effecten beschreven	☑	☐
Financiële consequenties	☐	☑
Gevolgen voor de schuldenlast	☐	☑
Inspraakverordening van toepassing	☐	☑

Communicatieparagraaf:

De Rekenkamer West-Brabant heeft het college uitgenodigd een reactie te geven op het onderzoeksrapport over schuldhulpverlening en armoedebestrijding en de daarin opgenomen conclusies en aanbevelingen. De Rekenkamer West-Brabant presenteert in de beeldvormende vergadering het eindrapport.

Samenvatting:

Op verzoek van de gemeenteraad Bergen op Zoom heeft de gezamenlijke rekenkamercommissie West-Brabant (hierna de Rekenkamer) een onderzoek gedaan naar het onderwerp "Evaluatie beleid en uitvoering schuldhulpverlening en armoedebestrijding". De Rekenkamer biedt, na een reactie van het college te hebben ontvangen, de eindrapportage van dit onderzoek nu aan de gemeenteraad aan. Tijdens de beeldvorming wordt het rapport gepresenteerd door de onderzoekers.

U wordt gevraagd kennis te nemen van de resultaten van het onderzoek en de aanbevelingen. In de eindrapportage heeft de rekenkamer een negentien aanbevelingen gedaan. Deze aanbevelingen zijn in het kader van wederhoor aan het college voorgelegd. In de bestuurlijke reactie heeft het college van B&W met argumenten aangegeven drie aanbevelingen niet over te nemen. Deze zijn:

Bij aanbeveling 5: Periodiek een inkomenseffectrapportage opstellen rond de armoedeval om meer inzicht te krijgen in de financiële situatie van inwoners is een tijdrovende en dure exercitie. De te ontwikkelen monitor geeft in de toekomst ook inzicht in de effecten van de lokale regelingen op het inkomen.

Bij aanbeveling 9: Het college is van mening dat de informatievoorziening op een praktische manier verbeterd moet worden. In aansluiting op aanbeveling 7, doet het college dit door
15.

De argumenten van het college zijn weergegeven in de bestuurlijke reactie, die integraal is opgenomen in de eindrapportage.

Bijlagen: (geef aan of een bijlage is bijgevoegd of ter inzage is gelegd; benoem en nummer deze bijlagen)

Bijlage nr.	Omschrijving	Bijgevoegd/Ter inzage
1	Rekenkamerrapport RKWB – Evaluatie Schuldhulpverlening en armoedebestrijding Bergen op Zoom	

Gemeente Bergen op Zoom

RVB24-0067

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering	: 26-09-2024
Nummer	: RVB24-0067
Onderwerp	: Rekenkamerrapport Evaluatie beleid en uitvoering schuldhulpverlening en armoedebestrijding Bergen op Zoom

Aan de gemeenteraad,

Voorstel

Uit het rekenkamerrapport: Evaluatie beleid en uitvoering schuldhulpverlening en armoedebestrijding de aanbevelingen: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, en 19 over te nemen

De aanbevelingen 5, 9 en 15 niet over te nemen.

Inleiding

De rekenkamer heeft voor dit onderzoek het beleid en de uitvoering schuldhulpverlening en armoedebestrijding in Bergen op Zoom geëvalueerd. Dit is een actueel thema waar de gemeente Bergen op Zoom de afgelopen jaren de nodige stappen in heeft gezet. In dit rapport evalueert de rekenkamer deze inspanningen en de daarmee bereikte effecten en doet aanbevelingen voor de toekomst.

De keuze voor dit thema komt voort uit het Onderzoeksplan 2023. Op basis van de door de raadsfracties aangegeven onderwerpsuggesties, heeft de rekenkamer – in overleg met het presidium – voor dit onderwerp gekozen.

De probleemstelling is tweeledig en luidt als volgt:

Biedt het huidige beleid ten aanzien van zowel de schuldhulpverlening als het armoede-/minimabeleid voldoende kader voor een doelmatige en doeltreffende aanpak van genoemde problemen en heeft de uitvoering van daaruit resulterend beleid tot op heden daadwerkelijk geleid tot de gestelde doelen?

Zijn de schuldhulpverlening- en het armoedebeleid adequaat georganiseerd en worden de taken door de belangrijkste uitvoeringspartners doelmatig en doeltreffend uitgevoerd.

Aan de hand van deze probleemstelling zijn er 19 aanbevelingen gedaan.

Beoogd maatschappelijk effect/doelstelling

Een positieve bijdrage te leveren in de doorontwikkeling en verbetering van beleid en uitvoering ten aanzien van het onderwerp schuldhulpverlening en armoedebestrijding in de gemeente Bergen op Zoom.

Uitwerking voorstel

Na de keuze voor dit onderwerp is het verder verkend door de rekenkamer, hetgeen leidde tot een onderzoeksopzet die op 15 mei 2023 met de werkgroep Sociaal domein, de portefeuillehouder en betrokken ambtenaren is besproken.

De definitieve onderzoeksopzet, met daarin 20 door de rekenkamer opgestelde onderzoeks(deel)vragen, was de basis voor het selecteren van een onderzoeksbureau.

Aan het bureau KWIZ werd in juli 2023 de opdracht gegeven om, op basis van het opgestelde plan van aanpak, de antwoorden te formuleren op de onderzoeksvragen, de verkregen inzichten samen te vatten in conclusies en het samen met de rekenkamer opstellen van aanbevelingen.

Het feitelijk onderzoek is van start gegaan op 6 juli 2023. In de startbijeenkomst hebben onderzoekers, medewerkers van de gemeente Bergen op Zoom en de rekenkamer toen kennis met elkaar gemaakt en (werk)afspraken ingepland. Vervolgens zijn de onderzoekers van KWIZ aan de slag gegaan.

Er zijn diverse gesprekken gevoerd: met de portefeuillehouder, diverse stakeholders en met een vertegenwoordiging vanuit de raad (werkgroep sociaal domein). Ook zijn er drie enquêtes uitgezet (voor de doelgroep minima, de doelgroep cliënten van de schuldhulpverlening en voor de ketenpartners). Het uitvoeren van deze enquêtes heeft overigens meer tijd gekost dan voordien was ingeschat.

De eerste concept-rapportage is medio maart 2024 besproken tussen de onderzoekers en de rekenkamer. Het verzoek van de rekenkamer was toen om op aantal punten meer diepgang en onderbouwing te krijgen, hetgeen opgehaald diende te worden uit de organisatie of geput uit het onderzoeksmateriaal. Dat is gebeurd, hetgeen leidde tot de concept-Bevindingenrapportage die door de rekenkamer in april is vastgesteld en vervolgens ten behoeve van de technisch wederhoor op 18 april aan betrokken medewerkers van de gemeente en de ISD Brabantse Wal gestuurd. Dit 'ambtelijk wederhoor' vond op 23 april in de vorm van een gesprek plaats. De toen gemaakte opmerkingen (een paar omissies en fouten) zijn in de rapportage verwerkt.
De rekenkamer heeft de conclusies en aanbevelingen samen met KWIZ opgesteld.

Op 1 mei is het complete rapport voor een bestuurlijke reactie naar het college van burgemeester en wethouders gestuurd, waar het college vervolgens op heeft gereageerd. Deze reactie is integraal opgenomen in het rapport (na deel A) en voorzien van een nawoord van de rekenkamer.

Aanbevelingen (die niet worden overgenomen):

5. Stel periodiek een inkomenseffectrapportage op rond de armoedeval om meer inzicht te krijgen in de financiële situatie van inwoners. Met een dergelijke rapportage ontstaat inzicht in de effecten van lokale en landelijke regelingen op het inkomen. Ook komt hiermee in beeld of en in welke mate er sprake is van een armoedeval.

9. Maak een communicatieplan met als doel de informatievoorziening te verbeteren. Naast inwoners zijn ook de ketenpartners belangrijke stakeholders voor de communicatie. Bespreek met de ISD haar rol in de communicatie en voorlichting en leg dit duidelijk vast in afspraken.

15. Gelet op de niet optimale samenwerking tussen ISD en bewindvoerders is een convenant aan te raden.

Consequenties van het voorstel

Het onderzoek met de aanbevelingen is met name gericht op het beleid en de uitvoering van schuldhulpverlening en armoedebestrijding in de gemeente Bergen op Zoom. Consequenties van de uitwerking liggen vooral op het gebied van het beantwoorden van de twee gestelde onderzoeksvragen:

Biedt het huidige beleid ten aanzien van zowel de schuldhulpverlening als het armoede-/minimabeleid voldoende kader voor een doelmatige en doeltreffende aanpak van genoemde problemen en heeft de uitvoering van daaruit resulterend beleid tot op heden daadwerkelijk geleid tot de gestelde doelen?

Zijn de schuldhulpverlening- en het armoedebeleid adequaat georganiseerd en worden de taken door de belangrijkste uitvoeringspartners doelmatig en doeltreffend uitgevoerd?

Alternatieven

De aanbevelingen niet of gedeeltelijk over te nemen.

Een ontwerpbesluit bied ik u hierbij ter vaststelling aan.
De voorzitter van de gemeenteraad van Bergen op Zoom,

De burgemeester,

drs. M. Mulder MSc.

Gemeente Bergen op Zoom

RVB24-0067

Raadsvoorstel

De raad van de gemeente Bergen op Zoom;

gezien het voorstel van de voorzitter van de gemeenteraad, nr. RVB24-0067;

BESLUIT:

1. De onderstaande aanbevelingen uit het rekenkamerrapport: Evaluatie beleid en uitvoering schuldhulpverlening en armoedebestrijding Bergen op Zoom over te nemen:

Aanbevelingen:

1. Ontwikkel eigen gemeentelijke toetsbare en navolgbare doelstellingen met outcome/ effectgerichte en resultaatgerichte indicatoren. Doe dit voor zowel het armoedebeleid (op basis van het Actieprogramma Armoedeverzachting) als het schuldhulpverleningsbeleid. Koppel dit aan uitvoeringsplannen (zoals ook gedaan voor de schuldhulpverlening).

a) Vertaal de doelstellingen naar de indicatoren (effect- en resultaatgericht) waarmee de voortgang van het gemeenschappelijke en het gemeentelijke beleid is te toetsen. Besteed daarbij naast output ook aandacht aan outcome.
b) Zet deze doelstellingen en de te behalen resultaten op basis van indicatoren dan ook centraal in de verantwoording naar de gemeenteraad. Op dat moment kan er ook actief gestuurd worden op de resultaten van beleid. Laat ook de rapportages over de uitvoering hierop aansluiten.
c) Evalueer tussentijds de voortgang van de uitvoeringsplannen.

2. Onderzoek of het mogelijk is te gaan werken met een dashboard armoede en schulden zoals ook is opgenomen in het Actieplan Armoedeverzachting of sociaal domein breed.

3. Maak met de ketenpartners afspraken over hoe zij hun werkzaamheden optimaal kunnen inrichten zodat zij zichtbaar bijdragen aan de doelstellingen van de gemeente. Dit kan pas als de gemeente Bergen op Zoom dit zelf op orde heeft. Zorg voor aansluiting van de rapportages vanuit de ketenpartners op de eigen gemeentelijke rapportages.

4. Ontwerp voor kerngegevens een systematiek, zodat periodiek kan worden geëvalueerd of de regelingen nog aansluiten op de doelgroep van de regeling en maak dit onderdeel van de beleidscyclus. Begin met een nulmeting: breng de actuele omvang van de doelgroep van het armoedebeleid en schuldhulpverlening in kaart. Het eerder genoemde dashboard kan hierbij een oplossing zijn.

6. Ga verder met het eenvoudiger maken van de aanvraagprocedure. Met de energietoeslag is hier een eerste stap mee gemaakt. Kijk ook of het mogelijk is om te gaan werken met 1 keer aanvragen per jaar: na het toekennen van de eerste aanvraag krijgen inwoners ook toegang tot de andere regelingen.

7. Evalueer de huidige wijze van communicatie en voorlichting. Betrek hierbij de organisaties uit het werkveld en ook ervaringsdeskundigen. Het Actieplan Armoedeverzachting biedt hiervoor verschillende aanknopingspunten.

8. Versterk de positie van de onafhankelijke cliëntadviseur van WijZijn. Deze persoon helpt mensen en zorgt ervoor dat ze goed begeleid worden en maakt het vinden en aanvragen van regelingen makkelijker voor de inwoner. Maak de bekendheid van de cliëntadviseur groter en betrek deze actiever bij de dienstverlening aan een inwoner.

10. Maak goede afspraken met de ISD en de andere gemeenten in de Brabantse Wal over de besluitvormingsprocedure. Onderzoek of deze sneller kan verlopen.

11. Maak afspraken met de ISD met betrekking tot het frequent houden van klanttevredenheidsonderzoeken.

12. Kijk kritisch naar de beschikbare capaciteit bij de ISD voor de uitvoering van de taken rond schuldhulpverlening en vroegsignalering. Maak de beschikbare capaciteit minder kwetsbaar. Borg de capaciteit in de uitvoering. Denk bijvoorbeeld aan het organiseren van achterwacht, medewerkers in dienst te nemen.

13. De huidige financiering voor de nieuwe wijze van vroegsignalering is tijdelijk. Evalueer de nieuwe aanpak tijdig en neem dan het besluit of dit gecontinueerd dient te worden. Zorg dan tevens voor structurele financiering. Pas daar vervolgens de doelstellingen op aan en monitor deze.

14. Onderzoek of aansluiting door de ISD bij de brancheorganisatie NVVK gewenst is gezien de voordelen benoemd in de bevindingen.

16. Evalueer bij het opstellen van het nieuwe beleidsplan de huidige werkwijze en taakverdeling. Kijk of de huidige werkwijze en financiering past bij de ambities die de gemeente heeft op het gebied van vroegsignalering en schuldhulpverlening.

17. Laat de ISD rapporteren over de inzet rond schuldhulpverlening en stel daar in gezamenlijkheid een format voor op. Werk daarbij ook uit wat de gemeente doet met deze rapportages: dus hoe worden deze ingepast in de beleidscyclus.

18. Formuleer beleid voor recidive. De verkorting van de schuldhulpverleningstermijn van 36 naar 18 maanden geeft meer kans op recidive en kan de ISD, net als elders in het land overigens, te maken krijgen met veel zwaardere cases.

19. Neem als gemeenteraad meer de regie op de sturing van het beleid. Maak duidelijke afspraken over de informatieproducten die in elke fase rond besluitvorming opgeleverd dienen te worden. Schematisch is in het onderstaande figuur een weergave van de informatieproducten ten behoeve van besluitvorming door de gemeenteraad.

2. Conform het advies van het college in de reactie (d.d. 19 juni 2024) de aanbevelingen 5, 9 en 15 niet overnemen, daar deze al andere aanbevelingen/de te ontwikkelen monitor en het niet aangesloten zijn bij een brancheverenigingen van de ISD voldoende geborgd is.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 26 september 2024,

De griffier,

drs. E.P.M. van der Meer

De voorzitter,

drs. M. Mulder MSc.